

KONYA ASILLI MEŞHURLAR - 1

Mehmet Ali UZ - Serdar CEYLAN

Giriş

Konya bir ilim ve kültür merkezi... Asırlar boyu pek çok tanınmış âlim ve veliyi sinesine celp etmiş, bir taraftan da İslâm âlemimin pek çok bölgesine ilim ve tasavvuf erbabı göndermiş, bunların pek çoğu "Konevî" nisbesiyle anılmışlardır.

Bunlardan kimisi ilim tahsili için Konya'ya gelmiş, ilim tahsilinden sonra Konya'dan ayrılmayarak burayı vatan tutmuştur.

Selçuklu Döneminde pek çok devlet adamı Konya'ya dışarıdan gelmiştir. Bunların kimisi Deylemli, kimisi Şirazlı, kimisi Tirmizli, kimisi Urmiyelidir. Bunlar Anadolu Selçuklu devletinde kadılık, vezirlik ve kumandanlık gibi önemli görevler üstlenmişlerdir. Baha Veled ve ailesi de Belh'ten kalkıp Konya'ya yerleşmiştir.

Osmanlı döneminde de pek çok İçelli, Malatyalı ve Aksekili

ilim adamı gelip Konya'ya yerleşmiş ve bunlardan günümüze kadar gelen geniş aileler oluşmuştur. Bazı Konyalılar da Konya'da ilk tahsillerini yaptıktan sonra tahsillerini tamamlamak için Bağdat, Şam ve Mısır gibi İslam ülkelerine gitmişler, tahsillerini tamamladıktan sonra buralarda kalarak tanınmış İslâm âlimleri arasına katılmışlardır. İzmir ve İstanbul'da meşhur pek çok aile de Konya asıllıdır.

Alâaddin Konevî, Cemaleddin Konevî, Mehmet Konevî, Muhammed bin Ahmet Konevî ve Şemseddin Konevî ilmî kudretleri ve eserleri ile İslâm âlimleri arasında tanınmış büyük âlimlerdir. Meşhur Keçecizadeler aslen Konyalı olduğu gibi, Namık Kemal'in de beşinci göbekten dedesi Bekir Ağa da aslen Konyalıdır.

Bu dizi yazımızda aslen Konyalı olan bazı meşhur şahıs ve aileler üzerinde durmaya çalışacağız...

MUHAMMED KONEVÎ **(Şemseddin Muhammed bin Yusuf** **el-Konevî)** **(716/1316-788/1386)**

Adı Muhammed bin Yusuf bin İlyas er-Rûmî el-Konevî'dir. Şemseddin lakabıyla tanındı. 716 H. 1316 M. yılında Konya'da doğdu. Konyalı olması dolayısıyla Muhammed Konevî adıyla anıldı. İlk tahsilini memleketinde yaptı. Âlet ilimleri yanında, fıkıh ve hadis tahsil etti.

Genç yaşlarda tahsilini ilerletmek için ailesi ile birlikte Şam'a yerleşti. Bir süre Kahire ve Kudüs'te kaldı. Taceddin bin Halil, Mahmud-ı Harîrî gibi pek çok

âlimden ders okudu ve onlardan feyiz aldı

Gününü ilim ve ibadetle geçirir, takva sahibi bir insandı. Kadılık ve resmi müderrislik gibi teklif edilen görevleri kabul etmedi. Halkın ve yöneticilerin büyük saygı ve sevgisini kazandı. Zamanın sultanları ona büyük itibar gösterirdi.

Muhammed Konevî, at yetiştiricisi ve harp aletleri yapmakla da meşgul oldu, muharebelere katıldı. Deniz sahilinde bir de kale inşa ettirdi. Kahire ve Kudüs dönüşü Mizzi'deki zaviyesine yerleşti başka bir yere ayrılmadı.

Âlim, fâzıl ve kâmil bir insan olan Muhammed Konevî, fıkıh, usul ve hadis alanında ün yaptı. İlim ve amel bakımından zamanın imamı, en büyük âlimi, insanların en hayırlısı, züht ve takva sahiplerinin en önde geleni olarak kabul edildi.

Şerhu Mecma'i'l-bahreyn ve Mültekan nahreyn, Şerhu Telhisi'l-miftah, Muhtasaru Şerhi Müslim, Şerhu Umdeti'l-Akaid, eserlerinden bazılarıdır. Yukarıda adını vermiş olduğumuz ilk kitabı, Hanefî fikhına dair yazılmış olan on ciltlik kıymetli bir eserdir.

Hanefî mezhebinin büyük âlimlerinden birisi olan Muhammed Konevî, 788/1386 yılı Cemâzîyelahir ayında veba salgınından Şam'da vefat etti. Orada metfundur.

KAYNAKLAR

Türkiye İslâm Âlimleri Ansiklopedisi, c.10 s. 319-320.

Tahsin Özcan, "Konevî, Şemseddin", DİA, Ankara 2002, s. 26/166-167.

TÜRK KÜLTÜRÜ VE MEDENİYETİNDE MEVLÂNA'NIN YERİ VE ÖNEMİ

Dr. Yakup
ŞAFAK

Türk-İslâm medeniyetinin yetiştirdiği en önemli şahsiyetlerden biri olan Mevlâna Celâleddin-i Rûmî, yaşamı sırasında ve ölümünden sonra pek çok kişi ve topluluğu etkilemiş büyük bir mütefekkir ve mutasavvıftır. Gerek İslâm coğrafyasında, gerekse dünyanın diğer yerlerinde Mevlâna kadar ilgiye, saygı ve sevgiye mazhar olan çok az kişi vardır.

Bugün doğuda ve batıda O'na ve eserlerine duyulan ilgi çok artmıştır. Günümüzde yurt içinde ve yurt dışında, Mevlâna ve eserleri üzerine yapılan çalışmalar büyük bir hız kazanmıştır. Mesnevi, dünyadaki başlıca büyük dillere çevrilmiş bulunmaktadır ve halen bu faaliyetler sürmektedir. Mevlevîlik ve semâ, maddenin dar kalıplarında bunalan ve ihmal ettiği ruhunun sesini arayan batılının ilgi odağındadır. Bu alanda her geçen gün yeni bir faaliyet işitilmekte; çeşitli sosyal ve kültürel oluşumlar meydana gelmektedir.

Asırlarca çeşitli milletlerin aynı değerler etrafında oluşturdukları İslâm kültür ve medeniyetini yoğuran aslı ve en önemli unsurlardan biri, kuşkusuz tasavvuf düşüncesi olmuştur. İslâmın bir tür yorumu ve uygulaması demek olan tasavvuf, yüzyıllar boyunca ilim, fikir, gönül ve sanat erbâbınca nice değerli eserlerle anlatılmıştır. Allah, kâinat, insan

üzerine fikirleri; fert ve cemiyetle ilgili konuları en güzel şekilde izah eden mutasavvıflarımızdan biri de Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'dir. O, ünlü düşünürlerimizden Hilmi Ziya Ülken'in deyişiyle "Bin yıllık kültür tarihimizin en büyük simalarından biridir. Yalnız büyük bir şair, bir tarikat kurucusu, derin bir sûfi, etrafı bir âlim değil, aynı zamanda Anadolu'daki kültürümüzün unsurları arasında büyük bir kaynaşma ve birleşme temin eden derin bir ruh ve hamle adamıdır."⁽¹⁾

Ünlü edebiyat tarihçimiz Nihad Sami Banarlı, bu konuda şu tespiti yapmaktadır: "Mevlânâ, Konya ve çevresinde geniş bir mânevî hayat uyandırmış ve onun mânevîyâtı, ilk halîfesi Hüsâmeddin Çelebi ile oğlu Sultan Veled ve torunu Ulu Ârif Çelebi gibi Mevlevîliğin ilk Çelebi'leri büyük vekarla yaşatılmıştır. Bu mâneviyat XIII. asır Anadolu'sunun çeşitli buhranları içinde bunalan; halktan olsun, büyüklerden olsun nice insana derin bir dînî kültür ve tefekkür yanında, o ölçüde büyük bir huzûr ve teselli vermiş ve birçoklarını da me'yûs olmaktan kurtarmıştır. (...) Önce Konya çevresinde, sonra daha başka şehirlerde teşkilatlanan Mevlevîlik, bilhassa Osmanlı sultanlarının bu ağırbaşlı ve yüksek

(1) Hilmi Yacebaş, Edebiyatımızda Mevlâna, İstanbul 1959, s. 10.

kültürlü tarîkate gösterdikleri ihtiram dolayısıyla imparatorluk zamanında Mısır'dan Macaristan içlerine kadar yayılmıştır. Bütün buralarda Mevlevî dergâhları kurulmuş, Mevlevî âyinleri yapılmış, Mevlevî semâ'i ve Mevlevî mûsikîsi, üç kıt'ada, yaygın bir alâka görmüştür.”⁽²⁾

Gerçekten de Mevlâna, geçmişte engin fikirleriyle İslâm dünyasında ve bilhassa Anadolu'da çok etkili olmuş; kültürel hayatı, sanat ve edebiyatı derinden etkilemiştir. 26 bin beyte yaklaşan Mesnevi'si, daha müellifi hayat-tayken büyük bir rağbete mahzar olmuştur. Onun 40 bin beyti aşan Dîvân-ı Kebîr'i âşık bir ruhun en samimi ve en coşkun örneklerini taşır. Bu devâsa eser de asırlarca şairlerin ve gönül adamlarının ilham kaynağı olmuştur. Fîhi mâ fih, Mecâlis-i seb'a ve Mektûbat adlı diğer eserleri de Mevlâna'nın fikirlerini açık ve berrak şekilde bizlere sunar.

Mevlâna'nın, düşüncelerini en güzel şekilde işlediği Mesnevi'si, önemi ve tesiri yazılmaya başlandığı zamandan günümüze dek artarak devam eden ölümsüz ve edebî şâheserdir. Yakın devir edebiyat tarihimizin önemli simalarından Ahmet Hamdi Tanpınar şöyle anlatıyor: “Bir gün Yahya Kemal'e neydi bu eskilerin hayatı acaba? Nasıl yaşarlardı? diye sormuştum. Gülererek “Gayet basit, dedi, pilav yiyerek ve Mesnevi okuyarak.” (...) Birkaç yıl sonra Bağlarbaşı'ndan Karacaahmet'e doğru inen yolda, -kim bilir hangi vesile ile- canlanan maziye yakalama arzusuyla aynı düşünceye

döndü. “Medeniyetimiz Mesnevi ve cihat medeniyetiydi.” dedi.”⁽³⁾ Mevlâna Celâleddin-i Rûmî ve onun eşsiz kitabı Mesnevi'nin kültür hayatımızdaki yerini bu sözlerden daha iyi anlatabilecek ifadeler bulunamaz herhalde.

Nitekim ülkemizin yetiştirdiği en büyük Mevlâna ve Mevlevîlik mütehasşislerinden biri olan Abdülbaki Gölpınarlı da “(Mağz-i Kur'an yani Kur'an'ın özü denilen) Mesnevi, baştan başa bir kültür âlemidir. Dünya eserleri arasında bu kitabın mümtaz bir mevkii vardır; mistik eserlerle sûfiyâne şiirler arasındaysa bir benzeri yoktur.”⁽⁴⁾ demektedir.

Birlik şuuru içerisinde Allah ve Peygamber sevgisini gönüllere yerleştirmeyi hedefleyen, İslâmiyetin aşk derecesinde bir samimiyetle yaşanmasını savunan Mevlâna, fikirlerini esas olarak Mesnevi'siyle kitlelere duyurmuş ve benimsetmiştir. Türk edebiyatı tarihinin büyük ustası Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü, O'nun daha ilk dönemlerdeki etkileri hakkında, “Mevlâna'yı iyice bilmeden Anadoludaki ilk Türk eserlerini anlama(nın) mümkün olamayacağı, ilmî bir gerçektir.” der.⁽⁵⁾ Mevlâna ve eserleri üzerine asırlarca devam edecek olan bu çalışmalar -zikredildiği gibi- esas olarak Mesnevi üzerinde yoğunlaşmıştır. Nitekim merhum Prof. Dr. Amil Çelebioğlu, bu konuyu işlediği bir makalesinde şu tesbiti yapmaktadır: “Gerek şahsına hürmet edilmesi, gerekse bilhassa

(2) N. Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, İstanbul 1971, I, s. 293.

(3) A. Hamdi Tanpınar, Yahya Kemal, 4.bs., İstanbul 2001, s. 28-29 (Dergâh Yay.)

(4) Mesnevi, Tercüme: Veled İzbudak, İstanbul 1942, s. Z (A. Gölpınarlı tarafından yazılmış olan mukaddime).

(5) Fuad Köprülü, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, 4.bs., Ankara, 1981, s. 231.

eserlerinden Mesnevi'sinin, tesiri cihetiyle XIII. asırdan Sultan II. Murad'ın vefatına (855/1451) kadar olan devre için tesbit edebildiğimiz Türkçe Mesnevilerde en çok adı geçen, sitaşıyla bahsolunan isim, şüphesiz ki Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'dir. Hiçbir Mesnevi şâirinin, Mevlânâ kadar devamlı bir şekilde müessir olduğunu, tekrîm ve tebçil edildiğini müşâhede edemiyoruz.”⁽⁶⁾

Bir diğer edebiyat tarihçimiz Âgâh Sırrı Levent bu konuda şu önemli tespiti yapar: “Mevlânâ'yı incelemeyen Türk tasavvuf edebiyatı anlatılamaz. Kaldı ki, Mevlânâ'nın -Fars diliyle de olsa yazdığı Mesnevi'de aşılamağa çalıştığı düşünce ve temsil ettiği ruh öylesine Türk'tür ki, bu esere geniş bir yer ayırmadan Türk kültür hayatı açıklanamaz. Mesnevi, tarih boyunca Türk “ırfan”ının başlıca kaynağı olmuş, Türk düşüncesi Mesnevi ile beslenmiş ve genişlemiştir. Tasavvuf “neşve” si içinde yazılmış bütün şiirlerde

Mevlânâ'nın etkisi ve izleri görülür.”⁽⁷⁾

Bütün bu yönleriyle bizim duygu ve düşünce dünyamıza kaynaklık etmiş, kültür hayatımızda kesin ve derin bir iz bırakmış olan Mesnevi hakkında Anadolu'daki çalışmalar erken dönemlerde başlamış; yazılmaya başlandığı andan itibaren alimler, edipler, şairler kadar devlet adamları, esnaf ve halk tarafından da sevilmiş ve gittikçe artan bir ilgiyle benimsenmiştir. Bu değerli kitap, asırlarca kadın-erkek, yaşlı-genç her seviyeden insan tarafından okunmuş, Mesnevîhanlarca gerek tarikat mensuplarına gerekse halka anlatılmış, bir çok âlim ve mutasavvıf tarafından tercüme ve şerhedilmiş, kendisinden birçok seçmeler yapılmış, konulara göre tasnif edilmiş, lügatleri hazırlanmış, eserlere, fıkirlere, sanat ve edebiyat ürünlerine ilham kaynağı olmuştur.

(6) Amil Çelebioğlu, “XIII-XV. (İlk Yarısı) Yüzyıl Mesnevilerinde Mevlânâ Tesiri”, Mevlânâ ve Yaşama Sencinci, Ankara 1978 (Konya Turizm Derneği), s. 99.

(7) A. Sırrı Levent, Türk Edebiyatı Tarihi, 2.bs., Ankara 1984, I, s. 42-43.

Bilindiği üzere Cumhuriyetin ilânıyla birlikte bütün tarikatlar gibi mevlevilik de kaldırılmış (1925), Konya'daki Mevlâna Türbesi ve Dergâhı, mevcut eşyası ile birlikte müze olarak 1927 yılında hizmete açılmıştır. Böylelikle asırlarca sosyal ve kültürel hayatımızda kalıcı izler bırakmış olan Mevlevilik tarihe mal olmuştur. Ancak Mevlâna'nın hayatı, eserleri ve fikirleri üzerine yapılan çalışmalar, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de artarak devam etmektedir.

Mevlâna'nın diğer büyük eseri Dîvân-ı Kebîr'i de kültür ve edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Hiçbir zaman şairlik iddiasında bulunmamış olan ve daima sözün, manaları ifadedeki kifâyetsizliğinden şikâyet eden Mevlâna'nın şiirlerinde elbette bazı aksaklıklar görülmektedir. Bunlara dikkati çeken Fuad Köprülü, şairin "rûhunu, bütün samimiyeti, derinliği, çıplaklığıyla gösteren manzûmelerindeki ilâhî lirizm"i'n yüksekliğini vurgula-

makta ve bu sebeple Mevlâna'yı belki de Farsça şiir söyleyen en büyük mutasavvıf şair saymak gerektiğini itiraf etmektedir.⁽⁸⁾

Bin yıllık geçmişimizde Mevlâna ve eserlerinin etkisi ve önemine dair merhum Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'ın tespitini de burada nakletmek uygun olacaktır: "Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin gerek kültür ve edebiyat, gerekse dini ve sosyal hayat açısından en fazla tesir ve nüfuzunu hisseden, denebilir ki, Anadolu Türkleri olmuştur. Daha 13. yüzyılın sonlarından başlayarak özellikle oğlu Sultan Veled (1226-1312)'in gayretleriyle kuruluşu tamamlanan Mevlevî tarikatının yayılışı ile birlikte Mevlâna'nın da Türk edebiyatında etkisi kuvvetle hissedilmeye başlanmıştır. Bir ölçüde denebilir ki Mevlâna'yı tanımadan Anadolu Türk Edebiyatının gelişmesini ve serpilmesini hakkıyla anlamak ve yorumlamak kolay değildir. Eşsiz XIII. yüzyıl

(8) F. Köprülü, a.g.e., s. 223-224

Anadolu tasavvuf dehamız Yunus Emre (1240?-1320?) bile:

*Mevlânâ Hüdâvendigâr bize nazar kılalı
Anun görklü nazarı gönümüz aynasıdır*

demek suretiyle duyarlığını ve hayranlığını dile getirmiştir. Bir güçlü ihtimal sınırını aşmamak kaydıyla denebilir ki: Mevlâna eserlerini Farsça yazdığı içindir ki çağında bu dil, edebi bir dil olarak Anadolu'da gücünü korumuş ve Mevlevîliğin de uzunca bir süre imtiyazlı bir dili olmak niteliğini korumuştur. (...)

Unutmamak gerekir ki: Mesnevi-i Şerif, hemen bütün Türk illerinde en fazla okunan, yorumlanan, medreselere kadar bile bir ders ve nasihat şaheseri gibi girebilen, tekkelerde hayranlıkla dinlenen ve açıklanan bir kitaptı. Ayrıca Mevlâna'nın Divan-ı Kebir'i de aydınların, ilahi aşka gönül verenlerin imrenerek okudukları eserler arasında bir üstünlüğe sahip olmak özelliğini korumuştur.”⁽⁹⁾

Prof. Dr. Hasibe Mazioğlu'nun da konuyla ilgili kanaatleri de aynı doğrultudadır: “Mevlâna'nın eserlerinin, özellikle Mesnevi'sinin edebiyatımızın kuruluş dönemlerindeki eserler üzerinde tesiri büyük olmuştur. (...) Osmanlıların Anadolu'nun birliğini kurarak hudutlarını Anadolu'nun dışında da genişletmeleriyle imparatorluğun her tarafında, Mekke'de, Mısır'da, Cezayir'de, Macaristan'a kadar bütün balkanlarda açılan Mevlevî tekkelerinde

Mevlâna'nın eserleri özellikle Mesnevi okutulmuştur. Birer sanat ve edebiyat ocağı durumunda olan bu tekkelerden yetişen yüzlerce şair, zamanla çığ gibi büyüyerek sanatın, müziğin ve edebiyatın oluşup gelişmesine büyük katkılarda bulunmuşlardır.”⁽¹⁰⁾

Nitekim Türk edebiyatında olduğu gibi bilhassa Türk mûsikisi alanında ve güzel sanatların çeşitli dallarında, bu irfan ocaklarından büyük üstadlar ve sanatkarlar yetişmiştir. Birçok devlet adamı ve tanınmış kişiler bu tarikate intisap etmiş yahut mevlevîliğe sevgi duymuşlardır. Bahtî mahlasıyla şiirler söyleyen Sultan Ahmed'den Nâbî'ye, Nef'i'den Gâlib'e, Yahya Kemal'den A. Nihad Asya'ya kadar pek çok şairimiz, Mevlâna'ya övgü dolu şiirler yazmışlardır.

Asırlardır kültür ve medeniyetimizi yoğuran değerleri ifadede Hz. Mevlâna'nın 700 küsur yıldır süregelen fikirleri ve mesajları, bugün bizim dünyaya yayılan sesimizdir. Mevlâna, millet olarak duygu ve düşüncelerimizin tercümanıdır. İslâmiyetin güler yüzünü ve vizyonunu temsil etmektedir.

Engin dehâsı, derin fikirleri, gerçekçiliği, yüksek şahsiyeti, eşsiz sevgi ve hoşgörüsüyle asırlarca insanları etkilemiş ve aydınlatmış olan Hz. Mevlâna, bugün artık, her gün biraz daha şiddete, çatışmaya ve çözümsüzlüğe doğru giden dünyamızda, bütün insanlığa düşünceleriyle ışık tutmakta ve manevî önderliğini sürdürmektedir.

(9) Abdülkadir Karahan, “Mevlâna'nın Dünya ve Hayat Görüşü ve Bunun Türk, İran ve Urdu Edebiyatlarındaki Etkileri”, III. Milli Mevlâna Kongresi, Konya, 1989, s. 34.

(10) Hasibe Mazioğlu, “Anadolu'da Türk Edebiyatının Başlamasında ve Gelişmesinde Mevlâna'nın Yeri ve Etkisi”, Mevlâna Sevgisi, Konya, 1981, s. 33.

**Prof. Dr.
Haşim
KARPUZ**

KİTAPLAR ARASINDA

SÖYLEMEZOĞLU, SÜLEYMAN ŞEFİK, HİCAZ SEYAHATNAMESİ

Yayına Hazırlayanlar: Ahmet Çaycı-Bayram Ürekli, İstanbul, İz Yayıncılık, 2012.

Süleyman Şefik Bey 1864 doğumlu, Osmanlı paşasıdır. Harbiye nazırlığına kadar yükselmiştir. Ailesi Erzurum Hınıs Söylemez Köyü'nden gelmektedir. Bu köyde Söylemez Ana ve Söylemez Baba adlı iki Selçuklu türbesi bulunuyor. Seyahatnamesini 1890 yılında babasının Surre Emîni olarak Hicaz'a giden kafilesine katıldığı sırada yazmış, 1892 yılında kitabı temize çekmiş ve Sultan II. Abdülhamit'e sunulmuştur. İstanbul Üniversitesi Türkçe Yazma Eserler bölümündeki kitap üniversitemizin değerli hocaları Çaycı ve Ürekli tarafından yeni harflere çevrilerek yayınlanmıştır.

Şimdi kitabın önsözünden bazı bölümler aktaralım:

“Seyahatnameler, coğrafya ve tarih kitapları gibi, beşerî bilimleri yakından ilgilendiren oldukça mühim eserler arasındadır. Yayına hazırlanan seyahatname, “Söylemezoğlu Süleyman Şefik Bey'in Hicâz Seyâhatnâmesi” isimli yazma eseridir. Babası Ali Kemâlî Bey'in 1890 yılında Sure Emîni olarak görevlendirilmesi ve Süleyman Şefik Bey'in de bu seyahatte yer alması sebebiyle eser ortaya çıkmıştır. Süleyman Şefik, seyahatnamenin baş tarafında kaleme alma gerekçesini açıklarken babasından kısaca bahseder, bunun dışında seyahat esnasında ondan hiç söz etmez. 1308/1892 tarihinde temize çekilen seyahatname, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü, TY 4199 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Eser, sayfa numarasına göre düzenlenmiş olup, 385 sayfadan meydana gelmiş ve rik'a hat ile her sayfada 15 satır olarak yazılmıştır.

Eserde bir hayli harita, plan ve sulu boya resimlere yer verilmiştir.

Seyahatnamede verilen malûmâtın anlaşıldığı kadarıyla eserin kaleme alınış sebeplerini şöyle ifade etmek mümkündür: Birincisi, Süleyman Şefik Bey'in babasının Surre Emîni olarak Hicaz'a gönderilmesidir. İkincisi, Süleyman Şefik'in bu bölgeyi görme merakı ve hac farızasını yerine getirme arzusudur. Üçüncüsü ise, Osmanlı idaresinde Hicaz bölgesindeki Osmanlı'nın hakimiyet gücünü ve bu hakimiyetin zaaflarını; bölgedeki dinî, siyasi, sosyal, sağlık ve ekonomik durumu bizzat gözlemleyerek ve kaynaklara da dayandırmak suretiyle teferruattan sarf-ı nazar ederek esas noktaları ortaya koyma amacını taşır.

Mevcut eserlerde görüldüğü üzere hac seyahatnameleri manzum ve mensur olarak iki türlü kaleme alınmıştır. Cudî, Sulhî, Bosnalı Muhlis ve Bahrî gibi şairler eserlerini manzum olarak; Mehmed Edib, Abdurrahman Hibrî, Kadri gibi müellifler de seyahatlerini mensur olarak anlatmaktadırlar. Bunların haricinde Nabî, hem manzum hem de mensur tarzda eserini kaleme almıştır. Ayrıca hac seyahatnameleri konu olarak menazil (hac güzergâhı) ve menasik (hacın edası) hususunda okuyucuyu bilgilendirmek gayesiyle de yazılmıştır. Burada ele aldığımız Süleyman Şefik'in eseri ise mensur bir hac seyahatnamesidir.

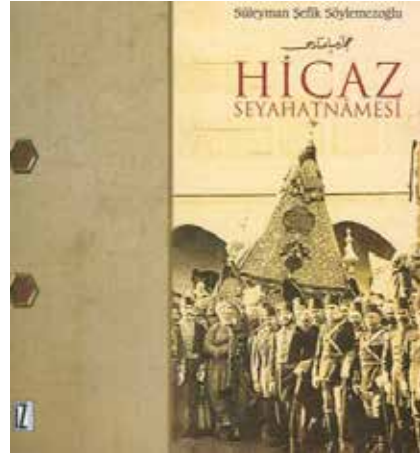
İstanbul'dan başlayan hac yolculuğunda kara, deniz ve demir yolu olmak üzere üç güzergâh takip edilmiştir. Kara yolu güzergâhı; İstanbul-Üsküdar, İzmit, Bilecik, Eskişehir, Akşehir, Konya, Ereğli, Adana, Payas, Halep, Hama, Humus, Şam, Ma'an, Tebuk, Medâyin-i Salih, Medine ve Mekke-i Mükerrrem'dir. Deniz yolu; İstanbul'dan başlayarak Marmara Adaları, Çanakkale Boğazı,

Dedeğaç İskelesi, Ege Adaları, Rodos, Kıbrıs üzerinden Beyrut'a kadar ulaşır. Beyrut'tan kara yoluyla Şam'a varılır. Şam-Mekke arasındaki güzergâh ise yine kara yolu ile takip edilen aynı yoldur. Ayrıca deniz yolu ile Mısır üzerinden de gidildiği olmuştur. Deniz yolu ile dönüşler kimi zaman Cidde'den vapurla Süveyş'e, oradan tren ile İskenderiye'ye, daha sonra yine deniz yolu ile İzmir, Çanakkale üzerinden İstanbul'a ulaşmaktadır. Demir yolu hattı ise, Hicaz demir yolu inşa edildikten sonra, Haydarpaşa'dan başlayarak İzmit, Bozüyük, Eskişehir, Konya, Adana, İslahiye, Halep üzerinden Şam'a ulaşır. Buradan sonra Der'a, Ma'an, Tebuk ve Medine'de son bulur.

Ele alınan bu eserin muhtevası, hac yolunun durumu, hac güzergâhındaki yerleşim yerleri, bu yerlerdeki mimari yapılar, halkın demografik yapısı, urbanın hac kabilelerine karşı saldırıları, hac farızasının ifasındaki problemler, Vehhabilik hareketinin mahiyeti ve bölgedeki Osmanlı idaresinin durumu ile ilgili özlü bilgi verir.

Müellif, İstanbul'dan başlayarak Mekke'ye kadar devam eden deniz ve kara yolculuğu esnasında uğradığı yerleşim yerleri hakkındaki izlenimlerini aktarır. Seyahatin İstanbul-Beyrut bölümü deniz yoluyla; Beyrut-Mekke arası ise kara yoluyla gerçekleşmiştir. Deniz yolu; İstanbul'dan başlayarak Marmara Adaları, Çanakkale Boğazı, Dedeğaç İskelesi, Ege Adaları, Rodos ve Kıbrıs üzerinden Beyrut'a ulaşır.

Şam'dan başlayarak Tarhana Hanı, Müzeyrib, Ramte, Mafrak, Ayn-ı Zerka, Belka, Katrana, Hasa, Uneyze, Ma'an, Akabe başı, Müdevvere, Zatül-Hac(Kazık Tutmaz), Tebuk, Haydar Kalesi, Bostanül-Kadı, Muazzama Kalesi, Darül-Hamra, Medayin-i Salih, Valide Kuyusu, Hediye Eşmesi, Şükür Akabesi, Istablül-Anter, Beyaru'n-Nasif ve Medine'ye kadar olan menziller ile bu menzillerdeki yapıları (kale, mescid, su havuzu, değirmen) ayrıntılı bir biçimde anlatır. Zaman zaman civarda gördüğü yapı bakiyelerini inceler. Hatta bölgenin arazi yapısını, buradaki yapıların sulu boya resmini çizerek görsel malzemelerle

desteklemektedir.

Mekke-i Mükerrreme'ye ulaşınca hac ibadetiyle ilgili ayrıntılı bilgi vermektedir. Haccın rükünlerini yerine getirmek için Arafat'a intikal ve Arafat'ta Çin, Hind, İran, Buhara, Cava, Zengibar, Cezayir, Fas, Mısır gibi ülkelerden gelen hacı adaylarının çadırlarına dair izlenimlerini aktarmaktadır. Sonra Arafat ve Mina'daki izdiham ve temizlik için alınması gereken tedbirleri sıralar. Hindistan bölgesinin kolera hastalığına müsait olması sebebiyle buradan gelen hacıların karantinaya alınması gerektiğini ifade eder. Kolera salgınına karşı Osmanlı idaresinin almış olduğu tedbirler, özellikle karantinahane inşa etmek suretiyle bu salgına karşı alınan önlemleri vurgular. Hatta kolera zuhurundan dolayı kendisinin de bir müddet Mekke'de beklemek zorunda kaldığını belirtir.

Hac sonrası geriye dönüş yolculuğu ile ilgili olarak Cidde limanında kolera salgınının geçmesi için birkaç gün beklendikten sonra Mısır Hidiviyye vapuruyla Süveyş Limanı'na vusulünü, oradan tren ile İskenderiye şehrine geçişini, İskenderiye'den denizyolu ile Pire ve İzmir limanlarına uğrayarak İstanbul'a dönüşünü anlatır.

Hicaz Seyahatnamesi yayına hazırlanırken, yerleşim yerleri, yapılar, şahıslar, dönemin siyasi olayları hakkında metne dipnotlar ve zengin bir bibliyografya eklenmiştir. Ayrıca ekler bölümünde kitapta anlatılan birçok şehir ve yapının fotoğraflarına yer verilmiştir.

Süleyman Şefik Bey'in Hicaz Seyahatnamesi'ni okuyucu ile buluşturan Prof. Dr. Bayram Ürekli ve Prof. Dr. Ahmet Çaycı'yı tebrik ediyorum.

YİNE AYAŞLI ŞAKİR...

Alâeddin'in kuzeybatı eteğindeki otobüs durağında ayaklarım yerle buluştuğunda, birkaç dakika sonra gark olacağım duygu selini nereden bilebilirdim ki... Ya muayene gittiğim Meram Araştırma Hastanesi civarında arabama zerre kadar bir park yeri bulabilme ümidim olsaydı?.. Hepsinden önemlisi canımdan bezdiren faranjitim yeniden nüksetmeseydi...

Bir gün önce düşen ilk cemre, bıçkın poyraza söz geçirememişti. Kabanımın, fermuarını boynuma kadar çekip, yakasını kaldırdım. Hızlanan adımlarımı, İnce Minare'nin hizasına geldiğimde bir gaip eli birden durduruyor. Gayriihtiyarî kayıyor gözlerim o muhteşem portale. Taşı nakış nakış işlemiş o mübarek ele hayranlığımı tazeliyorum. Sonra gözlerim portalin yanı başındaki mücessem şahideli lahdi görür görmez, küçük dilimi yutacak gibi oluyorum. Osmanlı Dönemi Konya

valilerinden Süleyman Paşa'ya (öl. 1189/1775) ait bu görkemli mezar yapısı Sırçalı Medrese'de sergileniyordu zira. Buradaki mezar taşlarının Arkeoloji Müzesi'ne taşındığını biliyordum. Demek bir kısmı da buraya nakledilmişti. Saate baktım. Muayene randevuma daha yarım saat kadar vardı. Te reddütsüz girdim müze avlusuna. Tacülvezir Sokağı kenarındaki avlu duvarına yaslandırılmış şahideler de buraya nakledilenlerdendi. Eski tanışlardan daha birkaçıyla selamlaşmıştım ki, Konya'nın gariplerinden merhum Ayaşlı'nın mezar taşı ile karşı karşıya geliveriyordum; öncekinden daha baskın bir şok daha yaşıyorum. Kendimi toparlayıp talik yazıyı okuyorum... Yanılmıyordum, Sırçalı'nın loş bir odasında kaderdaşlarıyla akıbetini bekleyen bu sâmit taş, sonunda gün ışığıyla buluşmuştu. Gözlerim nemli bir kere daha okudum o ibretlik kitabeyi:

"Sâye-i serv-i tû ber kâlibem ey İsi-dem

Aks-i rûhîst ki ber-azm-i remim üfîâdest

Ayaşlı Nazif Ağa-zâde münzevî /
Şakir Efendi'nin kabridir sağlığında /
olduğu gibi öldükten sonra / dahi
kimseden bir şey talep etmez

27 Şa'ban 1335 (18 Haziran
1917)"

Aslında kendinin arzu ettiği mezar
taşı kitabesi bu değildir. O, ölmeden
önce bir gün mezar taşı kitabesini ka-
leme alıp, vakti saati geldiğinde yerine
hakkedilmesi için vefakâr dostu Sivaslı
Ali Kemalî Hoca'ya vermiştir:

*"Şemm-i ukbâdan geldi gittim râyiha
Hayâtım sanki gelip geçti bir bâriha
Âyaşlı Şakir kemîn bunda hâkdandır
Mihmetle istemem kimseden bir Fâtîha"*

"Ebedi âlemden gelen hoş kokuyu
koklayıp gittim. Sanki bir gün öncesi-
nin gecesi gibi hayatım gelip geçti.
Ayaşlı Şakir burada toprakta(n)dır.
Kimseden mihnetle bir Fatiha istemem."
şeklinde günümüz Türkçesine
aktarılabilir bu kıtayı Hoca, yanlış
anlaşılır kaygısıyla yazdırmamıştır da;
"Bir de kendi yaratılışını unutarak bize
bir örnek getirdi. Dedi ki: Çürümüş-
lerken kemikleri kim diriltecek?" me-
lindeki Yasin suresinin 78. ayetine işa-
ret eden Şirazlı Hafız'ın: "Ey İsa nefes-
li canan, vücuduma vuran servi boyunun
gölgesi adeta çürümüş kemiklere
düşen bir ruhun aksidir." anlamlı Fars-
ça beytini hakkettirmiştir.

Müze avlusundan dışarı çıkarken
kimine göre deli, kimine göre meczup;
ama fakire göre önemli bir düşünür,
önemli bir şair olan merhumun hazin
hikâyesinin tesiri altındaydım hâlâ.

Mezar taşları üzerine önemli bir
mesai harcamış fakir, gerek sanat tarihi
gerekse yerel tarih açısından önemli
mezar taşlarının bir müzede, ancak ka-
palı bir mekânda muhafaza edilip ser-
gilenmesinden yanadır. Bu dileğini de
müteaddit yazılarında ortaya koymuş-
tur zaten. Şayet, bu mübarek yurdun
tapuları mesabesindeki bu ata
yadigârları böyle lalettayin ortamlarda

Ayaşlı'nın mezar taşı

–bırakın sergilenmeyi- kaderleriyle baş
başa bırakılacaklarsa; hiç olmazsa asıl/
ilk dikildikleri yeri bilinenlerin ait ol-
dukları yerlere taşınması daha uygun
olacaktır.

Ayaşlı Şakir'in mezarı bugün park
olan Şems Mezarlığı'dır. 1940'larda bu
kabristan kaldırılırken sahipli mezarlar
Musalla, Üçler, hatta Ulırmak
Mezarlığı'na nakledildiler. Sahipsiz
olanlardan önemli şahsiyetleriyle
beraber gösterişli mezar taşları Konya
Müzesi'ne, sonra Sırçalı Medrese'ye,
günümüzde de Arkeoloji Müzesi ile
İnce Minare'ye taşındılar. Peki ya taş-
ların altında kalanlar?..

Fakir, geçmişini bildiği için, Şems
Parkı'nı geçerken mutlaka okuduğu
bir Fatiha ile üç İhlâs'ın ecrini soyu ke-
silmiş, mezar yerleri kaybolmuş
mü'min ve mü'minatın ervahına hedi-
ye eyler. Bu durumdan hareketle şimdi
demem odur ki:

Ayaşlı merhumun kabir taşını böy-
le açık bir mekânda sergileyeceksek;
hiç olmazsa, bilinen asıl yerine kavuş-
tursak... Burada daha fazla insanın bu
taşı ziyaret edeceği kesindir. Hem de
Fatiha ve İhlâslarıyla...

Av. Serdar
CEYLAN

TUZLUKÇU'NUN TESCİLLİ KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARI

I. Genel Olarak

a) Kaynak Araştırmasına Dair Bazı Tespitler:

Tuzlukçu ilçesi, Konya'mızın hakkında en az bilimsel çalışma yapılan ilçelerindedir. Bu konuda tespit edilebilen ilk kaynak; İbrahim Hakkı **Konyalı'nın "Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir"** (1) isimli kitabıdır. Konyalı, bu eseri için Akşehir yöresinde geziler yapmış, Tuzlukçu'ya da gelerek incelemelerde bulunmuştur. Üsküdar İstanbul'da bulunan İbrahim Hakkı Konyalı Vakıf Kütüphane ve Arşivi'nde maalesef bu gezi notları içerisinde Tuzlukçu hakkında malumatı tespit edemedik.

Konyalı, **Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'ndeki Kanuni Devrine ait 415 nolu defterde**; Akşehir'e bağlı köyler içinde Tuzlukçu'nun yirmi beş hane olarak gösterildiğini belirtmektedir.

Konyalı'nın da işaret ettiği, **M. 1872 (H. 1289) tarihli Konya Salnamesi'nde** ise, Akşehir Kazası'na bağlı Tuzlukçu Karyesi, nüfusu 428 ve 126 hane olarak kaydedilmiştir(2). Konya il yıllıklarında ise, cumhuriyet devrine ilişkin bazı bilgiler bulunmaktadır.

Konya Şerriye Sicillerinde ise tespit

edebildiğimiz iki kayıt bulunmaktadır.

Özellikle internette ilçe hakkında kaynağı belirtilmeden şu bilgiler tekrar edilmektedir:

"Tuzlukçu İlçesinin tarihçesi eskilere dayanır; ama ne zaman ve kimler tarafından kurulduğu hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. İbrahim Hakkı Konyalı'nın "Konya İli" adlı kitabında Kanuni Devrinde Tuzlukçu'nun 15 hanelik bir oba olarak yerleştiği görülmektedir. Tuzlukçu halkının Doğanhisar İlçesi Ketenlik yaylasından gelerek Yazla (Apsarı) yakınlarında Viran veya Ören Tuzlukçu adı verilen mevkide konakladıkları, daha sonra bilinmeyen nedenlerle göç ederek bu günkü Yukarı Mahallede bulunan "Hüyük" ismi verilen tepenin çevresine yerleştikleri bilinmektedir. Yine ikinci kabile olarak da Sultan Dağları eteklerinde yaşayan ve hayvancılıkla geçinen Avşar Türkmenlerinden bir boy gelmiş 1450 yıllarında bu kabile Aşağı Mahalle mevkiine yerleştiği bilinmektedir"(3).

Bu bilgileri teyit etmek ve ilçe hakkında ayrıntılı bilgi edinebilmek için Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde titiz bir araştırma yapılması, arşiv belgelerine dayalı olarak tespitlerde bulunulması gerekmektedir.

Ayrıca bugüne kadar tek kaynak olarak gösterilen İbrahim Hakkı

(1) KONYALI, İbrahim Hakkı, Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir, Numune Matbaası, İstanbul 1945, s. 136, 141.

(2) H. 1289 Konya Vilâyeti Sâl-nâmesi 5, (1872 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2008, s.115; KONYALI, s. 141.

(3) BOZDAĞ, Adem, "Tuzlukçu İlçesi'ni Tanıyalım 1", Tuzlukçu Kaymakamlığı Haber Bülteni, Mayıs 2011, S. 1, Akşehir Konya, s. 2.

Tarihi
Tuzlukçu
İlkokulu

KONYALI'nın 1964 yılında yayımlanan "Konya Tarihi"⁽⁴⁾ eserinde Tuzlukçu hakkında bilgi bulunmamaktadır. KONYALI, 1945 yılında yayımlanan "Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir" isimli kitabında Tuzlukçu hakkında bilgiler yer vermiştir.

b) Tarihi ve Coğrafyası:

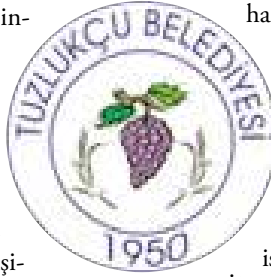
"Tuzlukçu" isminin nereden geldiği konusunda çeşitli rivayetler vardır. Bir rivayete göre; çevre ilçe ve köylerden tuz getirmek için tuz gölüne giden kervanların yol güzergâhında olduğundan, konaklama yeri olan bu yöreye "Tuzlukçu" adı verilmiştir. Bugün seksen yaşının üzerindeki Tuzlukçulular bu bilgiyi doğrulamaktadır. Deve kervanlarının köye yaklaşmasından evvel haberci gönderildiği, çocukların zarar görmemesi için evlere alındığı, yüksek kapılı deve çardaklarının kırk-elli sene evveline kadar muhafaza edildiği bilinmektedir.

Diğer bir rivayete göre ise; arazinin kırıç ve ağaçsız olması, esen sert rüzgârlardan da çok toz kalkması dolayısıyla yöreye "Tozlukçu" denilmiştir. Zamanla "Tozlukçu" ismi değişime uğrayarak "Tuzlukçu" şekline dönüşmüştür. Bu rivayeti ispat eden bir arşiv vesikası ise tespit edilememiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Akşehir ilçesine bağlı bir köy olan Tuzlukçu, 1929 yılında aşığı ve yukarı Tuzlukçu'nun birleşmesiyle nahiye olmuştur. 1949 yılında nüfusunun 2000'i aşması sonucu belediye teşkilatı kurulmuştur.

1946 yılında Bucak Müdürü Rüştü ONUR⁽⁵⁾, 04.01.1972 tarihinde ise Ekrem DÜZGÖREN'dir. 1970'li yıllarda belediye kadrosu; bir muhasip (Mustafa Ali CEYLAN), bir gelir memuru, iki zabıta memuru, iki tahsildar, bir şoför, bir ebe, bir fen kalfası, iki elektrik makinisti, bir fen memurundan oluşmaktadır⁽⁶⁾.

Belediye başkanları; Osman BAĞ-

CI (1950-1954) 1957 (10 Ay); Mevlüt ŞEKER 1954 (9 Ay); Abdil BÜYÜKKILIÇ (1955-1957); Mustafa Ali ÖZKAN (1957- 1963); Veli YILMAZ (1965-1969); Ziya KILIÇ (1969-1978); Celal ŞEN (1984- 1989); Hamza ATAR (1978-1980) (1989-1994); Hasan MERT(1994-1999); Nurettin AKBUĞA (1999-2004); Suat ŞAHİN (2004-2009); Mustafa SAK (2009-...)’dır.

9 Mayıs 1990 tarih ve 3644 sayılı kanun ile Tuzlukçu Kasabası, ilçe statüsüne kavuşmuştur. İlk Tuzlukçu Kaymakamı Cemal Hüsnü KANSIZ 1 Ağustos 1991 tarihinde görevine başlamıştır.

Tespit edilebilen **Tuzlukçu kaymakamları** ise; Cemal Hüsnü KANSIZ (01 Ağustos 1991- ...); Murat GÜVEN; Halit MENGİ (...- Ağustos 2010), Ahmet KATIRCI (Vekâleten), Ahmet ALTUN (-18 Şubat 2011) ve halen görev yapmakta olan Muhammet Fuat TÜRKMAN (20 Şubat 2011-...)’dır.

Tuzlukçu, doğusunda Ilgın İlçesi, batısında Akşehir Gölü, Afyon İli ve Sultandağı ilçesi, güneyinde Akşehir ilçesi, kuzeyinde ise Yunak ilçesi ile çevrilidir.

İlçe Konya’ya Ilgın yol güzergâhından 117 Km, Akşehir ilçesi güzergâhından ise 156 Km dir.

Tuzlukçu bir ovanın içerisinde. Tuzlukçu ilçesinde hiç akarsu olmamakta birlikte bazı köylerde çok küçük dereleler vardır. İlçenin güneybatısında bulunan Akşehir gölü Konya İlinin üçüncü büyük gölüdür. İlçenin bitki örtüsü bozkır olup, genelde yeşilliğin az olduğu görülür. Denizden yüksekliği 960 metredir.

İlçenin Yüzölçümü; merkez 115 km², köyler toplamı 489 km² olmak üzere toplam 604 Km² dir.

İlçe merkezi; Aşağı Mahalle, Yukarı Mahalle, Orta Mahalle ve Pazar Mahallesi’nden oluşmaktadır. İlçeye bağlı halen on bir köy bulunmaktadır. İlçeye bağlı bu köyler; Çöğürlü Köyü, Erdoğdu Köyü, Gürsu Köyü, Konarı Köyü, Köklüce Köyü, Kundullu Köyü, Mevlütlü Köyü, Pazarkaya Köyü, Subatan Köyü, Tursunlu Köyü ve Koraşı Köyü’dür.

(4) KONYALI, İbrahim Hakkı, Konya Tarihi, Yeni Kitap Basımevi, Konya 1964.

(5) Üç Yıllık (1946, 1947, 1948) Konya Valiliği İş Programı, s. 35.

(6) Cumhuriyetin 50. Yılında Konya 1973 İl Yıllığı, 1973 Konya, s. 695.

c) Geçmişten Günümüze Nüfusu:

Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'ndeki Kanuni Devrine ait 415 nolu defterde; Akşehir'e bağlı köyler içinde Tuzlukçu yirmi beş hane olarak gösterilmektedir⁽⁷⁾.

M. 1871 (H. 1288) tarihli Konya Salnamesi'nde ve M. 1872 (H. 1289) tarihli Konya Salnamesi'nde, Akşehir Kazası'na bağlı Tuzlukçu Karyesi, nüfusu 428 ve 126 hane olarak kaydedilmiştir⁽⁸⁾. **M. 1873 (H. 1290) tarihli Konya Salnamesi'nde ise** Akşehir Kazası'na bağlı Tuzlukçu Karyesi, nüfusu 428 ve 136 hane olarak kaydedilmiştir⁽⁹⁾.

1935 tarihli nüfus sayımında Akşehir'e bağlı beş bucak'tan biri olarak; bucak merkezi; 965 erkek, 1046 kadın olmak üzere toplam 2011 nüfusa sahiptir. Apsarı, Dipi, Erdoğan, Kaha, Kazak, Konarı, Koraşı, Kundullu, Kürt, Menlik, Mevlütlü, Ortaköy, Pazarkaya, Subatan ve Tursunlu köylerinin bağlı bulunduğu Tuzlukçu Bucağı toplam nüfusu; 4161 erkek, 4451 kadın olmak üzere 8612 'dir.

1944 yılında; 2328 hanede, 5434 kadın, 5014 erkek toplam 10448 nüfusa sahiptir⁽¹⁰⁾.

1970 tarihli nüfus sayımına göre; 4876 nüfusa sahiptir⁽¹¹⁾.

2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre merkez 5969, köyler toplamı

3940 olmak üzere toplam 9909'dur. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre **31.12.2007 tarihinde yapılan nüfus sayımına göre** merkez 3977 köyler ise 4190 olmak üzere toplam 8167 dir.

II. Tescilli Kültür ve Tabiat Varlıkları

Tuzlukçu ilçesinin de sınırlarında kalan Akşehir Gölü Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 01.07.1992 tarih ve 1368 sayılı kararla "Doğal Sit Alanı" ilan edilmiştir.

İlçe merkezindeki höyük ise, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 03.05.2000 tarih ve 3779 sayılı kararı ile sınırları belirlenen 1. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiştir.

İlçede cumhuriyetin ilk yıllarında inşa edilen, 48-GD pafta, 5182 parselde tapuya kayıtlı, "Tuzlukçu İlkokulu", Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 15.11.2000 tarih ve 3948 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. Kurul'un 22.10.2001 tarih ve 4295 sayılı kararı ile rolöve çizimleri uygun bulunmuş, 12.11.2001 tarih ve 4319 sayılı kararı ile de restorasyon projeleri uygun bulunan eski okul binası, restore edilmiştir. Tuzlukçu Merkez 75. Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu'na ait ek bina olarak kullanılmakta iken, 06.08.2008 tarih ve 715.1/1013 sayılı Konya Valiliği Oluru ile günümüzde Tuzlukçu Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır.

Tuzlukçu Belediyesi mülkiyetinde bulunan, 106.003,00 m² yüzölçümüne sahip, Köyiçi, Yukarı Mahalle, 5488 sayılı parseldeki mezarlık ve mezarlık içinde bulunan camii de 16.06.2011 tarih ve 4655 sayılı Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararı ile

(7) KONYALI, s. 136.

(8) H. 1288 Konya Vilâyeti Sâl-nâmesi 4, (1871 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2008, s.129; H. 1289 Konya Vilâyeti Sâl-nâmesi 5, (1872 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2008, s.115; KONYALI, s. 141.

(9) H. 1290 Konya Vilâyeti Sâl-nâmesi 4, (1873 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 2008, s.125.

(10) Üç Yıllık (1946, 1947, 1948) Konya Valiliği İş Programı, s. 65.

(11) Konya 1973 İl Yıllığı, s. 695.

tescil edilmiştir.

Tescilli Sivil Mimarlık Örnekleri

Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 21.4.2011 tarih ve 4528 sayılı Kararı ile Konya İli, Tuzlukçu İlçesi'nde imar planı çalışmalarına altlık teşkil edecek sit alanlarının ve köyler ve tabiat varlıklarının halihazır haritalar üzerine işlenmesi talebine ilişkin olarak planlama alanında yapılan tespit çalışmaları ile bir köy odası ve üç sivil mimarlık örneğinin tescil edilmelerine karar vermiştir.

Bu Karar ile yazımıza konu bir köy odası ve üç sivil mimarlık örneği de 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda belirtilen özellikleri taşımaları nedeniyle kültür varlığı olarak tescil edilmiştir.

2863 sayılı Kanun'un 7. maddesi gereği taşınmaz kültür varlığı olarak ve II. grup yapılar olarak tescil edilen, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan bu yapılar ilçenin günümüze ulaşan ve tespit edilebilen en nitelikli tarihi sivil mimarlık örnekleridir.

KÖY ODASI;

Konya ili, Tuzlukçu İlçesi, Yukarı Mahalle, Halle Sokağı, 47-48E pafta, 5358 parselde tapuya kayıtlıdır. Günümüzde Musa oğlu Battal Şahin adına tapuda kayıtlı, köy odası olarak inşa edilen yapı iki katlıdır. Kerpiç ve ahşap malzemeden inşa edilmiştir. Kuzey cephenin doğu köşesinden yapıya giriş sağlanmaktadır. Zemin kat ahır olarak kullanılmıştır.

Yapının ikinci katında yer alan koridora ahşap merdivenlerle çıkılmaktadır. Bu koridorun duvarında sağında ve solunda iki gömme ahşap dolap bulunan ocaklık yer almaktadır. Günümüzde kapatılan bu ocağın üstünde işlemeli iki ahşap pano bulunmaktadır. Tek oda olarak planlanan ikinci katın kuzey tarafında, zeminden 20 cm yükseklikte, ahşap kiriş ve sütunlarla ayrılan bir bölüme geçilmektedir. Burası yapının ana mekânıdır. Misafirlerin ağırlandığı, yatılı misafirlerin gecelediği yer burasıdır.

Yörenin eski evleri gibi Tuzlukçu evlerinin de ana malzemesi kerpiç oldu-

ğundan, bu evler her asır yenilenerek değişime uğramıştır. Eski evler yıkılarak, sağlam kirişleri, ağaçları, işlemeli dolapları sökülerek yeni evlerde de kullanılmıştır. Bu köy odasında kullanılan ahşap işlemeli dolapların, aynı ustanın elinden çıktığını tahmin ettiğimiz benzer örnekleri kırk-elli sene evvel kerpiçten inşa edilen yeni evlerde de tespit edilmiştir. İncelediğimiz köy odasında ise orijinal hali ile korunmuştur. Bu nedenle de bu köy odası aslına uygun olarak restore edilmeli ve gelecek kuşaklara özgün malzeme ve işçiliği ile bırakılmalıdır.

Yaşar TONA EVİ;

Konya ili, Tuzlukçu İlçesi, Orta Ma-

hale, 47-48D pafta, 5267 parselde tapuya kayıtlıdır. Günümüzde İsa TUNA oğlu Mustafa TUNA adına tapuda kayıtlı ev, iki katlıdır. Dış beden duvarlarının yüzeyi beton sıva ile yenilenmiş olup, yapının çatısı kiremit kaplı kırma çatılı hale getirilmiştir.

Düz kirişlerin taşıdığı dikdörtgen ön ve arka pencereleri olan cumbası bulunmaktadır. Binanın arka bahçesinde tarifenmemiş tek kanatlı kapısı bulunmaktadır.

Evin tavanı ahşap kirişlemelidir. Aynalık ve gusülhaneleri olan ahşap dolapları ve üst kata çıkışı sağlayan ahşap merdivenleri ve korkulukları orijinal hali ile korunmuştur. Merdivenlerin bittiği sahanlık bölümünde duvara oyularak yapılmış el yıkama (leğenlik) yeri bulunmaktadır.

Cumbanın bulunduğu odada seki bulunmaktadır. Ayrıca yapının zemin katında bir kısmı tahıl deposu diğer kısmı su deposu olarak kullanılan bir bölümü vardır. Eve ait müştemilatta eski ocaklar (tandır) ve ocakların yan kısmında iki duvar nişi bulunmaktadır.

Hasan KILIÇ EVİ;

Konya ili, Tuzlukçu İlçesi, Aşağı Mahalle, 47-500 pafta, 203 parselde tapuya kayıtlıdır. Günümüzde İbrahim oğlu Hasan KILIÇ adına tapuda kayıtlı ev, iki katlıdır. 520 m²'lik arsa üzerinde, kerpiç ve ahşap malzemeden inşa edilmiştir. Kuzey ve güney cephelerden girişi olan ev, orta sofalıdır. Sofanın ön ve arka cephelerinde çıkma ahşap merdivenlerle sağlanmaktadır. Orta sofa yan odalardan daha

yüksek tutulmuştur. Çıkma yüzeyleri teneke ile kaplanmıştır. Cephelerin sıvalarında yer yer dökülmeler olmuştur. Ahşap olan giriş kapıları demir kapılar ile değiştirilmiştir. Ön ve arka yüzeyinde yer alan kapıların demir kapılar ile değiştirildiği görülmüştür.

Enver ŞEN EVİ;

Konya ili, Tuzlukçu İlçesi, Aşağı Mahalle, 47-50Y pafta, 6163 parselde tapuya kayıtlıdır. Günümüzde Enver oğlu Ramazan ŞEN adına tapuda kayıtlı ev, iki katlıdır. 322,84 m²'lik arsa üzerinde, yaklaşık 200 m² alanı ile ilçedeki en büyük yapıdır. Üç farklı girişi olan yapının üç cephesinde de cumba bulunmaktadır. Evin duvarları beton sıva ile sıvanmıştır. Arka yüzeyindeki cumbadan sonradan merdiven ilavesi ile giriş sağlanmıştır. Çatıların saçak uçları kerpiç saçak şeklindedir. Mevcut dolaplarda aynalık ve gusülhane bulunmaktadır. Yapının taban ahşap döşemeleri orijinal hali ile korunmuş değiştirilmemiştir.

KAYNAKÇA:

- BOZDAĞ, Adem, "Tuzlukçu İlçesi'ni Tanıyalım 1", Tuzlukçu Kaymakamlığı Haber Bülteni, Mayıs 2011, S. 1, Akşehir Konya, s. 2.
- BOZDAĞ, Adem, "Tuzlukçu İlçesi'ni Tanıyalım 2", Tuzlukçu Kaymakamlığı Haber Bülteni, Haziran 2011, S. 2, Selçuk Üniversitesi Matbaası, Konya, s. 2.
- Cumhuriyetin 50. Yılında Konya 1973 İl Yıllığı, 1973 Konya.
- H. 1288 Konya Vilayeti Sâl-nâmesi 4, (1871 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya 2008
- H. 1289 Konya Vilayeti Sâl-nâmesi 5, (1872 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya 2008.
- H. 1290 Konya Vilayeti Sâl-nâmesi 4, (1873 Konya Yıllığı), Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya 2008.
- Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi
- Konya Ve İlçeleri, Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, No.51, Konya 2004, s. 82.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, Konya Tarihi, Yeni Kitap Basımevi, Konya 1964.
- KONYALI, İbrahim Hakkı, Nasreddin Hocanın Şehri Akşehir, Numune Matbaası, İstanbul 1945.
- Üç Yıllık (1946, 1947, 1948) Konya Valiliği İş Programı.